

Zaak C-386/21

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

24 juni 2021

Verwijzende rechter:

Cour d'appel de Mons (België)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

10 mei 2021

Verzoekende partij:

Ryanair DAC, voorheen Ryanair Ltd

Verwerende partij:

Happy Flights SRL

IN DE ZAAK:

Ryanair DAC, vennootschap naar Iers recht, met statutaire zetel te Airside Business Park, Swords 0, Dublin Airport, Dublin, Ierland [omissis][Identificatie van Ryanair DAC]

appellante in het hoofdgeding, incidenteel geïntimeerde,

[omissis] [Identificatie van de advocaten van Ryanair DAC][omissis]

TEGEN:

HAPPY FLIGHTS SPRL (thans SRL) [omissis], met statutaire zetel te Bredestraat Kouter 69, 9920 Lovendegem [België],

geïntimeerde in het hoofdgeding, incidenteel appellante,

[omissis][Identificatie van de advocaten van Happy Flights SRL] [omissis]
[Opmerkingen betreffende de procedure].[omissis]

I. Feiten en voorgeschiedenis van het geding

1. Het geding betreft een geschil tussen enerzijds Happy Flights SRL (hierna: „HF”), een vennootschap naar Belgisch recht die gespecialiseerd is in de inning van schuldvorderingen en waaraan luchtreizigers hun rechten hebben overgedragen, en anderzijds luchtvaartmaatschappij Ryanair DAC (hierna: „RY”), een vennootschap naar Iers recht. HF vordert compensatie van RY op grond van verordening (EG) nr. 261/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2004 tot vaststelling van gemeenschappelijke regels inzake compensatie en bijstand aan luchtreizigers bij instapweigering en annulering of langdurige vertraging van vluchten en tot intrekking van verordening (EEG) nr. 295/91 (hierna: „verordening nr. 261/2004”).
2. In casu gaat het om de annulering van vlucht FR6351 tussen Sofia (SOF) en Charleroi (CRL) op 17 september 2017. De betrokken passagiers zijn: [omissis]. [Identificatie van de betrokken passagiers]
3. HF heeft RY bij e-mail van 18 september 2017 aangemaand om haar het bedrag van 7 229,75 EUR te betalen bij wijze van compensatie en terugbetaling van tickets. RY heeft de ontvangst bevestigd maar heeft geweigerd HF te betalen.
4. Bij exploit van 2 januari 2018 heeft HF RY voor de tribunal de l’entreprise du Hainaut (Division Charleroi) gedagvaard tot betaling van 7 229,75 EUR, te vermeerderen met verdragingsrente en vervolgens met gerechtelijke rente, te rekenen vanaf 18 september 2017 totdat volledige betaling heeft plaatsgevonden.
5. RY heeft bij conclusie de bevoegdheid van de Belgische gerechtelijke instanties betwist en een tegeneis ingesteld tot betaling van een schadevergoeding van 5 000 EUR wegens misbruik van procesrecht.
6. [omissis] [Procedurele overweging]
7. Bij het bestreden vonnis op tegenspraak, dat op 21 juni 2019 is gewezen, is de vordering ontvankelijk en gegrond verklaard, is RY veroordeeld tot betaling aan HF van 7 229,75 EUR vermeerderd met verdragingsrente en vervolgens met gerechtelijke rente vanaf 18 september 2017 totdat volledige betaling heeft plaatsgevonden, en is de tegeneis ontvankelijk en ongegrond verklaard. RY is als in het ongelijk gestelde partij veroordeeld in de kosten van het geding. [omissis] [Veroordeling met betrekking tot de proceskosten] Het vonnis is uitvoerbaar bij voorraad verklaard, niettegenstaande elk rechtsmiddel.

8. RY heeft hoger beroep ingesteld bij verzoekschrift van 26 juli 2019.
9. HF heeft incidenteel hoger beroep ingesteld met betrekking tot de kosten. RY betwist de ontvankelijkheid van dit incidentele hoger beroep.

II. Ontvankelijkheid van het principale hoger beroep

10. [omissis] [Behandeling van de ontvankelijkheid van het principale hoger beroep van RY. De verwijzende rechter verklaart het hoger beroep ontvankelijk.]

III. Aangevoerde middelen

21. Met het eerste door RY aangevoerde middel wordt aangevoerd dat de oorspronkelijke vordering van HF niet-ontvankelijk is wegens het ontbreken van procesbevoegdheid of procesbelang ter zake van de vordering van krachtens verordening nr. 261/2004 verschuldigde compensatie, op grond dat HF – die geen consument of passagier is – geen vorderingsrecht heeft bij gebreke van een naar Iers recht geldige overeenkomst tot cessie van een vordering. Het tweede en het derde middel hebben betrekking op de onbevoegdheid van de Belgische rechterlijke instanties om van het geschil kennis te nemen. Het vierde en het vijfde middel hebben betrekking op de toepassing van de algemene voorwaarden van RY die de voorafgaande indiening van een klacht door de passagier verplicht stellen en de cessie van een vordering verbieden.
22. Alvorens de ontvankelijkheid en de gegrondheid van een vordering te onderzoeken, moet de rechter nagaan of hij bevoegd is om van die vordering kennis te nemen. Derhalve moet de cour d'appel de Mons (hof van beroep) in de eerste plaats haar internationale bevoegdheid toetsen.

IV. Bevoegdheid van de Belgische rechterlijke instanties

A. Forumkeuzebeding

23. RY beroept zich op het forumkeuzebeding in artikel 2.4 van haar algemene vervoersvoorwaarden. Het luidt: *Tenzij anders bepaald door het Verdrag van Montreal of toepasselijke wetgeving, worden uw vervoersovereenkomst met ons, deze algemene vervoersvoorwaarden en de reglementen beheerst door het Ierse recht en is de Ierse rechter bevoegd voor elk geschil dat voortvloeit uit of verband houdt met deze overeenkomst.*
24. In een geding tussen een vennootschap naar Belgisch recht en een vennootschap naar Iers recht wordt het toepasselijke recht gevormd door verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van

- 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (hierna: „verordening nr. 1215/2012”).
25. Het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) heeft zich onlangs uitgesproken over een prejudiciële vraag betreffende de uitlegging van artikel 25, lid 1, van die verordening in een zaak die betrekking had op de toepassing van een in een vervoersovereenkomst opgenomen forumkeuzebeding ten aanzien van een incassobureau waaraan de passagier zijn op verordening nr. 261/2004 gebaseerde vorderingsrecht had overgedragen (arrest van 18 november 2020, *DelayFix*, C-519/19, EU:C:2020:933).
26. In dat geding had een passagier aan incassobureau *DelayFix*, een Poolse vennootschap, het recht overgedragen om op grond van verordening nr. 261/2004 compensatie te vorderen voor de annulering van een door RY uitgevoerde vlucht tussen Milaan en Warschau. De vervoersovereenkomst tussen de passagier en RY bevatte een forumkeuzebeding ten gunste van de Ierse rechterlijke instanties.
27. In het kader van de procedure ten gronde die *DelayFix* bij een rechterlijke instantie te Warschau had ingesteld, heeft RY het forumkeuzebeding tegengeworpen aan het incassobureau. De Warschause rechter heeft de door RY opgeworpen exceptie van onbevoegdheid verworpen. RY heeft tegen deze beslissing hoger beroep ingesteld bij de rechter in tweede aanleg Warschau, die heeft besloten om de volgende prejudiciële vraag te stellen aan het Hof:
- „Moeten artikel 2, onder b), artikel 3, leden 1 en 2, en artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13 [...] en artikel 25 van verordening [nr. 1215/2012] – in het kader van de toetsing van de geldigheid van een forumkeuzebeding – aldus worden uitgelegd dat ook de uiteindelijke cessionaris van een schuldvordering die deze heeft overgenomen van een consument maar die zelf geen consument is, zich kan beroepen op het feit dat niet afzonderlijk over de contractuele bedingen is onderhandeld, alsmede op het oneerlijke karakter van de bedingen van de overeenkomst tot aanwijzing van het bevoegde gerecht?”*
28. In dat arrest heeft het Hof, alvorens de gestelde prejudiciële vraag te beantwoorden, besloten om vast te stellen onder welke voorwaarden een forumkeuzebeding het incassobureau waaraan de passagier zijn schuldvordering had overgedragen, kon binden.
29. Het Hof is van oordeel dat een forumkeuzebeding in een overeenkomst enkel rechtsgevolgen kan hebben in de betrekkingen tussen de partijen die met het sluiten van deze overeenkomst hebben ingestemd (punt 42), en dat de cessionaris (het incassobureau) geen partij is bij de

vervoersovereenkomst waarin dat beding is opgenomen, maar een derde is (punt 43). Het Hof leidt daaruit af dat de betrokken luchtvaartmaatschappij een forumkeuzebeding in beginsel niet kan tegenwerpen aan een incassobureau waaraan de passagier zijn schuldvordering heeft overgedragen (punt 46), behalve wanneer de derde overeenkomstig het ten gronde toepasselijke nationale recht in alle rechten en verplichtingen van de oorspronkelijke contractpartij is getreden (punt 47). Indien dat niet het geval is, is het incassobureau niet gebonden aan het forumkeuzebeding.

30. Volgens het dictum van voormeld arrest moet artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 aldus worden uitgelegd dat een luchtvaartmaatschappij, ter betwisting van de bevoegdheid van een rechter om kennis te nemen van een tegen haar gerichte vordering tot compensatie op grond van verordening nr. 261/2004, ***een forumkeuzebeding in een door haar met een passagier gesloten vervoersovereenkomst niet kan tegenwerpen aan een incassobureau waaraan de passagier zijn vordering heeft overgedragen, tenzij dat incassobureau volgens de wetgeving van de staat waarvan de gerechten in dat beding zijn aangewezen in alle rechten en verplichtingen van de oorspronkelijke contractpartij is getreden, hetgeen aan de verwijzende rechter staat om na te gaan.***
31. In de onderhavige zaak wil de cour d'appel de Mons de in dat arrest uitgezette lijn volgen, hetgeen impliceert dat zij met het oog op de vaststelling van haar internationale bevoegdheid moet nagaan of HF naar Iers recht – in het litigieuze beding zijn de Ierse rechterlijke instanties bevoegd verklaard – in alle rechten en verplichtingen van de passagiers is getreden.
32. De bevoegdheid moet echter los van de grond van de zaak worden beoordeeld op basis van hetgeen in de dagvaarding wordt vermeld (zie M. Descamps, *Compétence internationale et loi applicable en matière d'obligations contractuelles et non contractuelles*, in X. *Obligations, Traité théorique et pratique*, VII, 1.1.11, en arrest van 4 maart 1982, Effer (38/81, EU:C:1982:79), na een *prima-facietoetsing* die geen betrekking heeft op de grond van de zaak.
33. In de dagvaarding zet HF uiteen dat zij gespecialiseerd is in de inning van de op grond van verordening nr. 261/2004 verschuldigde compensatie en dat de passagiers „hun vordering op grond van de passagiersverordening aan verzoekster hebben overgedragen overeenkomstig de artikelen 1689 en volgende van het Burgerlijk Wetboek”. In haar conclusie stelt HF enkel dat de cessie waarop zij zich beroept uitsluitend wordt beheerst door het Belgische recht, dat partijen hebben gekozen in het kader van de cessieovereenkomst die de passagiers en HF hebben gesloten.
34. HF toont dus op geen enkel ogenblik aan dat de cessie naar Iers recht geldig is en kan worden tegengeworpen, en dus evenmin wat de strekking ervan

naar Iers recht is, zodat zij niet bewijst dat zij volgens de Ierse wettelijke regeling in alle rechten en verplichtingen van de passagiers is getreden.

35. RY is van mening dat het Ierse recht zich verzet tegen de cessie van een vorderingsrecht („*assignment of bare legal right*”) aan een entiteit waarvan de enige band met de door haar ingestelde vordering er een is die zij in het leven heeft geroepen door die cessie van het vorderingsrecht. Dit is in strijd met de Ierse openbare orde, zodat de cessie aan HF ongeldig is.
36. RY onderbouwt dit standpunt door overlegging van het advies van rechter O’Donnell van de Supreme Court (hoogste rechterlijke instantie, Ierland) alsook het recente arrest van de Supreme Court van 31 juli 2018, SPV Osus Ltd/HSBC Institutional Trust Services (Ireland) Ltd, en een artikel uit de Ierse rechtsleer dat op dat arrest betrekking heeft (stukken 25 en 26 in het dossier).
37. Hieruit volgt dat het forumkeuzebeding niet kan worden tegengeworpen aan HF, die geen partij is bij de vervoersovereenkomst, niet met dat beding heeft ingestemd en zich naar Iers recht niet kan beroepen op een volledige cessie.
38. Het is dan ook nutteloos om te onderzoeken of het voor HF niet bindende forumkeuzebeding geldig en in voorkomend geval oneerlijk is.

B. Toepassing van verordening nr. 1215/2012

39. Indien het forumkeuzebeding niet wordt toegepast, moet worden vastgesteld welke rechter internationaal bevoegd is om kennis te nemen van een op verordening nr. 261/2004 gebaseerde vordering tot compensatie die een incassobureau naar Belgisch recht tegen een Ierse luchtvaartmaatschappij heeft ingesteld overeenkomstig verordening nr. 1215/2012.
40. Volgens artikel 4 van verordening nr. 1215/2012 komt in beginsel bevoegdheid toe aan de rechterlijke instanties van de lidstaat op het grondgebied waarvan de verweerder woonplaats heeft, in casu de Ierse rechterlijke instanties, behalve wanneer een bijzondere bevoegdheidsregel van toepassing is.
41. Benadrukt moet worden dat HF – die geen partij is bij de overeenkomst – geen passagier, consument of consumentenvereniging is, maar een onderneming in de zin van artikel I.1, 1°, van het Wetboek van economisch recht, zodat zij zich in beginsel niet kan beroepen op dwingende bepalingen inzake internationale bevoegdheid die tot doel hebben consumenten te beschermen en in staat te stellen om in de lidstaat van hun woonplaats een gerechtelijke procedure in te stellen overeenkomstig artikel 17 van verordening nr. 1215/2012. Dit artikel is overigens niet van toepassing op vervoersovereenkomsten, behalve op vervoersovereenkomsten waarbij voor één enkele prijs zowel vervoer als verblijf worden aangeboden.

42. De *ratio legis* van dat artikel is met name te voorkomen dat een consument die wordt geconfronteerd met de kosten en moeilijkheden van een procedure in een andere staat dan de zijne, de toegang tot de rechter wordt ontzegd. Dit risico is niet aanwezig wanneer de procedure wordt ingeleid door een onderneming in het kader van haar internationale economische activiteiten.
43. HF beroept zich echter op het arrest van 9 juli 2009, Rehder (C-204/08, EU:C:2009:439), waarin het Hof heeft geoordeeld dat artikel 5, lid 1, onder b), tweede streepje, van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 (thans vervangen door artikel 7, punt 1, van verordening nr. 1215/2012) aldus moet worden uitgelegd dat in het geval van luchtvervoer van personen van een lidstaat naar een andere lidstaat op grond van een overeenkomst die is gesloten met één enkele luchtvaartmaatschappij, die de vlucht uitvoert, het gerecht dat bevoegd is om kennis te nemen van een op de vervoersovereenkomst en verordening nr. 261/2004 gebaseerde vordering tot compensatie, naar keuze van de eiser het gerecht is in het rechtsgebied waarvan zich de plaats van vertrek of de plaats van aankomst van het vliegtuig bevindt, zoals deze plaatsen in die overeenkomst zijn overeengekomen.
44. Het Hof heeft namelijk geoordeeld dat wanneer diensten op meerdere plaatsen in verschillende lidstaten worden verricht, moet worden nagegaan welke plaats de nauwste band waarborgt tussen de overeenkomst in kwestie en het bevoegde gerecht, met name op welke plaats volgens die overeenkomst de hoofddienst moet worden verricht (punt 38). Het heeft vastgesteld dat de enige plaatsen die een rechtstreekse band hebben met de diensten die worden verricht ter uitvoering van de verbintenissen die samenhangen met het voorwerp van een luchtvervoersovereenkomst, de plaatsen zijn waar het vliegtuig vertrekt en aankomt (punt 41). Elk van deze twee plaatsen heeft een toereikende band van nabijheid met de feiten van het geding en waarborgt bijgevolg de door de bijzondere bevoegdheidsregels vereiste nauwe band tussen de overeenkomst en het bevoegde gerecht (punt 44). Een dergelijke keuzemogelijkheid voldoet niet alleen aan het criterium van nabijheid, maar ook aan het vereiste van voorspelbaarheid, waarbij het Hof in herinnering brengt dat de eiser tevens de mogelijkheid behoudt om zich te wenden tot het gerecht van de woonplaats van de verweerder (punt 45).
45. HF leidt daaruit af dat de Belgische rechterlijke instanties in casu internationaal bevoegd zijn, omdat de luchthaven van Charleroi (Henegouwen – België) de plaats van vertrek of aankomst van de litigieuze vlucht was.
46. In de zaak Rehder was de vordering evenwel ingesteld door de luchtreiziger zelf, een rechtstreekse contractant die aan de luchtvervoersovereenkomst was gebonden, maar niet door een derde, de cessionaris, die geen partij was bij de overeenkomst.

47. RY stelt dat de cessionaris die geen partij is bij de overeenkomst tussen de passagier en de luchtvaartmaatschappij, niet gebonden is aan de tussen de passagier en de luchtvaartmaatschappij gesloten vervoersovereenkomst en bijgevolg niet gebonden kan zijn aan de daarin opgenomen bedingen, of het nu gaat om het forumkeuzebeding dan wel om de plaats van vertrek of aankomst die de passagier en de luchtvaartmaatschappij zijn overeengekomen in de vervoersovereenkomst.
48. RY betoogt dan ook dat het feit dat de cessionaris niets van doen heeft met de plaats van uitvoering van de vervoersovereenkomst tussen de luchtvaartmaatschappij en de passagier, tot gevolg heeft dat hij zich niet op de plaats van uitvoering van de tussen de passagier en de luchtvaartmaatschappij gesloten overeenkomst kan beroepen om zijn vordering in te stellen tegen de luchtvaartmaatschappij, maar deze overeenkomstig de algemene regel van artikel 4 van verordening nr. 1215/2012 moet oproepen voor de rechterlijke instanties van de staat waar de verweerder woonplaats heeft, in casu de Ierse rechterlijke instanties.
49. RY stelt dat aan het voorgaande niet wordt afgedaan door het arrest van 7 maart 2018, flightright (gevoegde zaken C-274/16, C-447/16 en C-448/16, EU:C:2018:160), aangezien het Hof in dat arrest op geen enkel ogenblik onderzoekt of een cessionaris die geen partij is bij de vervoersovereenkomst een vordering tegen een luchtvaartmaatschappij kan instellen op basis van de plaats waar de vervoersovereenkomst wordt uitgevoerd.
50. In dat arrest diende het Hof zich uit te spreken over de plaats van uitvoering van de uit de luchtvervoerovereenkomst voortvloeiende verbintenissen wanneer rechtstreeks aansluitende vluchten worden uitgevoerd door verschillende luchtvaartmaatschappijen (plaats van aankomst van de tweede vlucht). Het Hof diende tevens te antwoorden op de vraag of het begrip „verbintenissen uit overeenkomst” in de zin van artikel 7, punt 1, van verordening nr. 1215/2012 zich uitstrekt tot een vordering tot compensatie die vliegtuigpassagiers op grond van verordening nr. 261/2004 instellen tegen een luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert, maar niet de contractpartner van de betrokken passagiers is.
51. Het Hof heeft deze vraag bevestigend beantwoord en zich daarbij met name gebaseerd op artikel 3, lid 5, tweede volzin, van verordening nr. 261/2004, waarin is bepaald dat wanneer de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert zonder een overeenkomst met de passagier te hebben gesloten, de uit die verordening voortvloeiende verplichtingen nakomt, zij wordt geacht te handelen namens de persoon die een overeenkomst heeft met die passagier, omdat de verplichtingen van de derde vervoerder hun oorsprong vinden in de luchtvervoerovereenkomst, zodat in de omstandigheden van het geval de vordering tot compensatie voor de langdurige vertraging van een vlucht die is uitgevoerd door een luchtvaartmaatschappij als Air Nostrum die niet de contractpartner van de betrokken passagiers is, moet

worden geacht te zijn ingesteld ter zake van luchtvervoersovereenkomsten die zijn gesloten tussen die passagiers en Air Berlin respectievelijk Iberia.

52. In de onderhavige zaak is de situatie anders, aangezien de vordering tot compensatie is ingesteld tegen de luchtvaartmaatschappij, die contractpartner van de passagiers is, door een incassobureau dat geen partij is bij de luchtvervoersovereenkomst en zich beroept op zijn hoedanigheid van cessionaris van de vordering, maar niet aantoont dat het in alle rechten en verplichtingen van de cederende passagiers is getreden.
53. Derhalve rijst de vraag naar de toepassing en uitlegging van artikel 7, punt 1, van verordening nr. 1215/2012.
54. Aan het Hof dienen dan ook de in het dictum van het onderhavige arrest opgenomen prejudiciële vragen te worden gesteld.

OM DEZE REDENEN

stelt de cour d'appel de Mons

[omissis] [Procedurale overwegingen] [omissis] de volgende prejudiciële vragen aan het Hof:

1. *Moet artikel 7, punt 1, onder a), van verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken aldus worden uitgelegd dat het begrip „verbintenissen uit overeenkomst” in de zin van deze bepaling ook ziet op een vordering tot compensatie die op grond van verordening (EG) nr. 261/2004 van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van gemeenschappelijke regels inzake compensatie en bijstand aan luchtreizigers bij instapweigering en annulering of langdurige vertraging van vluchten en tot intrekking van verordening (EEG) nr. 295/91 is ingesteld door een incassobureau dat geen partij is bij de luchtvervoersovereenkomst en zich beroept op zijn hoedanigheid van cessionaris van de vordering van de passagier, maar niet aantoont dat het in alle rechten en verplichtingen van de oorspronkelijke contractant is getreden?*
2. *Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord, moet artikel 7, punt 1, onder a), en punt 1, onder b), van verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken dan aldus worden uitgelegd dat de plaats van uitvoering van de aan de vordering ten grondslag liggende verbintenis de plaats van uitvoering van de*

luchtvervoersovereenkomst is, dat wil zeggen de plaats van vertrek of aankomst van de vlucht, dan wel in voorkomend geval een andere plaats?

[omissis] [Schorsing van de behandeling van de zaak]

[omissis] [Slotformule, ondertekeningen en datum]

WERKDOCUMENT